

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Edinost v stranki.“ — Davek na kulturna sredstva. — Le v zdravem telesu biva zdrava duša. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava.“ — Dopisi. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Eno leto učitelj v hribih. — Prošnja.

„Edinost v stranki.“*)

„Slovenski Narod“ je v svoji 164. št. z dne 20. pret. mes. objavil uvodnik pod gorenjim naslovom, čigar jedro je, da se snuje med učiteljstvom tretja stranka.

Sicer ne trdimo, da ne govori francoski klerikalni poslanec, goreči zagovornik ultraklerikalnih kongregacijskih šol, grof de Mun, prav, ako trdi v svojih pikrih zabavljicah, naperjenih proti francoskim liberalcem, da v njih vrstah ne vlada pravi „esprit du corps“, temveč da nekako prevladuje jako škodljivi „esprit de la caste“. Da bi pa ta zabavljica imela kaj pomena tudi glede slovensko narodno-napredne stranke, lahko — vsaj kar se slovenskega učiteljstva tiče, ki stoji pod praporom „Zaveze“ — povse zanikamo. Slovensko učiteljstvo v svoji pretežni večini stoji i dandanes ravno tako zvesto v vrstah narodno-napredne stranke, kakor je stalo oni čas, ko je izvolilo častnim članom „Zaveze“ Iv. Hribarja in dr. Iv. Tavčarja.

A ne zanikamo pa tudi ne, da se ne nahajajo v vrstah slov. učiteljstva vendar nekaterniki, ki hočejo imeti tretjo stranko.

Za glavne vzroke te nezadovoljnosti napram narodno-napredni stranki pa se navajajo sledeče točke:

1.) Narodno-napredna stranka premalo uvažuje svojo moč v c. kr. deželnem šolskem svetu, ko se sestavljajo

a) terno-predlogi za imenovanje novih c. kr. okrajnih šol. nadzornikov;

b) ko se oddajajo razna boljša mesta.

2.) Narodno-napredna stranka premalo skrbi za politično izobrazbo širših narodnih slojev in

3.) narodno-napredna stranka se premalo resno peča z gmotnim izboljšanjem učiteljstva.

Na prvi pogled je vsa zadeva sicer za mnoge naivneže pač vabljiva vaba; a če premotrivamo te točke s stališča sedanjega političnega vremena in če preiščemo izvor tem točkam, pridemo do zaključka, da bi se tu pač mnogo, mnogo dalo izboljšati, a tu ne smemo zahtevati le od stranke same vsega tega dela, temveč poseči moramo i mi krepko v življenje, v politično borbo in dognali bomo mnogo za ljudstvo.

*) Na ta članek „Slov. Nar.“ smo prejeli več odgovorov. Za danes priobčujemo tega, ki se pa ne moremo strinjati v vseh točkah z njim, prihodnjic pridemo z drugim na dan, da čujemo še drugi zvon! Uredn.

A preidimo k posameznim točkam!

Vsekakor ni zahteva, da se zanimaj narodno-napredna stranka v c. kr. dež. šol. svetu pri sestavljanju terno-predlogov pri imenovanju c. kr. okr. šol. nadzornikov bolj kakor do sedaj — tudi po našem mnenju nikakor pretirana. Zastopnika narodno-napredne stranke bi morala obračati svojo največjo pažnjo tej točki — zakaj po našem mnenju bi moral c. kr. dežel. šol. svet sestavljati take terno-predloge le iz takih učiteljev, ki so v resnici vsestransko naobraženi, značajni in ki so pokazali, da streme v resnici v vsem svojem dosedanem življenju po popolnosti — da so stali v sprednjih vrstah učiteljskih bojevnikov. A kako se pa dandanes le premnogokrat sestavi terno-predlog za c. kr. okraj. šol. nadzornike — no, o tem bi se pa dalo pač mnogo, premnogo pisati, a upajmo, da se nam ne bo nudila prilika, ker bi potem morali pisati z žolčem. Večkrat pride v terno tak mož, ki je učiteljski javnosti popolnoma neznan bodisi na pedagoško-literarnem polju ali pa na organizatorskem polju, a mož je imel srečo, da napravlja, oziroma napravi dober vtisk na razne nadzornike, da se ga potem klasifikuje kot jako dobrega učitelja, kot izvrstnega pedagoga — a ne preišče se mu pa ne obisti ne možgan. Ko bi se ga delo pod drobnogled, bi ti nadzorniki v tem pedagogu videli moža, ki je dosegel dobre uspehe le s pomočjo palice in vednega zapiranja, razne pedagoške knjige so mu pa španske vasi. In njegova najboljša lastnost je pač ta, da ima poleg teh lastnosti še jako prožno hrbtenico. — Pri tej točki se strinjamo z onimi učitelji, ki ustvarjajo srednjo stranko.

Glede točke b) pa smo mnenja, da tu odločuj le dobra kvalifikacija. A ta kvalifikacija ne sme biti nikdar le sad trenutne inšpekcije, kakor se le premnogokrat dogaja; temveč tu bi bilo treba tudi to upoštevati, s kakimi rezultati pošiljajo razne šole svoje gojence k izkušnjam srednjih šol. In bile bi tu premnoge prevare!

Točka 2.) se da pa tako lahko izvesti, da ni treba tu fakične pomoči ravno od narodno-napredne stranke. Vsak učitelj, ki pozna svoj pravi poklic, si bo tu pač lahko pomagal. Ustanavlja naj po raznih krajih izobraževalna društva, kakor čitalnice, bralna društva, javne knjižnice i. t. d. Skrbi naj, da dobiva ljudstvo v roke dosti duševne hrane in videl bo, da je naš kmet jako ukaželjen. Rok se tu ne sme križem

držati in potem javkati in stokati ter druge dolžiti, zakaj ni tako in tako. Naše geslo bodi: delo in delo!

In zadnja točka! O tem bi se dalo pač mnogo pisati. A tu bi bil ves trud zaman! Opravljali bi le Sisifovo delo, zakaj kdor pozna sestavo sedanjega deželnega zbora, vé, da ne bomo dosegli kmalu kaj uspešnega. Dovolj jasno smo navedli vzroke v članku „5000“. Dokler se konstelacija deželnega zbora ne izpremeni, je naš up zaman, in to si naj zapomnijo tudi oni, ki so hoteli imeti na vsak način na kranjskem učiteljskem shodu predsednika „Slomškove zveze“ za podpredsednika. — To točko bi bilo bolje adresovati na ono stranko v c. kr. dežel. šol. svetu, ki tako pogosto poraja one „ostre sapice“, ki so pričele pihljati preko ušes kranjskega učiteljstva. Tem gospodom bi bilo treba temeljito pojasniti, da se bo kranjsko šolstvo le tedaj izboljšalo, ako bomo kranjski učitelji mogli posvetiti vse svoje moči edino le šoli.

Pojav pa, o katerem je napisal „Slov. Narod“ uvodnik v svoji 164. št. z dne 20. julija 1903., bo preminul ravno tako lahko in mirno, kakor je oni pojav, ki se je pojavil v polpretekli dobi v „Slovenca“ — kamor so se zatekali razni I. in II. — dalje ni prišlo — „napredni učitelji.“ Kakor ni morje vedno mirno in gladko, ravno tako završi tudi časih med učiteljstvom, a taki pojavi le zbistrijo pojme, uévrstijo značaje in očistijo politično obzorje. In neviht je treba! △

Davek na kulturna sredstva.

Noben greh, nobeno nasilje, nobeno volilno sleparstvo, nobeno gaženje politične morale — in koliko je tega gaženja po naši Istri! — ni v tako sramoto, v tako uničevalno obsodbo za italijansko gospodarstvo v Istri, kakor je dejstvo, da so s težkim davkom obremenili glavno kulturno sredstvo: da siromasnému kmetu z visokimi taksami zagrajajo pot v — šolo! Vsi pravi prijatelji omike in napredka zahtevajo, naj se celo tudi srednje in visoko šolstvo kolikor le možno popularizuje! To je: šola naj postane pristopna tudi najubožnejšim slojem s tem, da bo pouk v ceno in čele možno: brez plačen! Oče je dolžan svojim otrokom, da jih pošilja v šolo, a država je dolžna, da sili starše, da vrše to svojo dolžnost. Zakaj oče, ki je nemaren, ali celo uporen proti tej dolžnosti, je najslabši oče, je naravnost sovražnik otročičem, ker jim odreka, česar trebajo najprej in najbolj za svojo bodočnost.

Najbolj, pravimo. Borba za eksistencijo je dandanes, v teh časih najhujših konkurenčnih bojev na vsakem polju socialnega in gospodarskega življenja tako težka, da ne more vztrajati v nji, kdor z marljivostjo ne spaja tudi potrebnega primerne znanja. In to ne velja morda le za trgovca, obrtnika, industrijalnega delavca itd., ampak tudi za kmeta. Tudi kmet se ne more vzdrževati dandanes, ako si ni pridobil naobrazbe, v kolikor mu je potrebna, da ima smisla za napredovanje v racionalnem obdelovanju polja in v gospodarstvu sploh. Tudi za kmeta današnjih dni velja resnica: ko napreduje vse okolo tebe, je vsako tvoje mirovanje nazadovanje! Ob splošnem napredovanju je vsaka stagnacija v resnici propadanje, ki se more končno završiti s smrtjo! Dokaz za to nam dajejo ravno žalostne gospodarske razmere v Istri — bedno življenje istrskega kmeta, skoro nevredno

človeka. Sposobnosti za napredovanje daje — znanje, omika! Kdor se hoče vzdržati dandanes, mora biti usposobljen za konkurenčni boj. Ali te usposobljenosti ni brez znanja, znanja pa ni — brez šole! Kje je torej glavni vzrok žalostnim gospodarskim razmeram po Istri? Kdo ima te razmere na vesti?

Kdo drugi nego tista stranka, ki ima politično moč v deželi. Vso to pretresljivo bedo ima na svoji črni vesti tista stranka, ki vzdržuje še danes sistem, kateremu je vodilno načelo: kmet mora biti neumen! In v dokaz, da je temu res tako, se moremo sklicevati na dejstvo, da je eden izmed poslancev iz italijanske večine v deželnem zboru istrskem kot argument proti snujočemu se hrvaškemu gimnaziju v Pazinu podal izjavo, ki se je glasila bistveno tako-le: „Kam pa pridemo, če bi tudi kmetje začeli hoditi v šolo?! Kdo bo pa potem naše pure pasei!?“

Mož je pregnantno in cinično dal izraza vsi grdi, odurni sebičnosti svoje — oligarhiške kaste. Sistematično je ta gospodovalna kasta vzkračala našemu kmetu sredstva za kulturno povzdigo, v prvi vrsti za ljudsko šolo. A to je pripravilo našega kmeta v žalosten, usoden cirkulus vitiosus. Ker nima zadostne šole, propada gospodarski; a ker je propal gospodarski, ali nima smisla za potrebo šole, ali pa nima zmožnosti, da bi kaj žrtvoval za šolo!

In ob takem stanju je imela italijanska stranka dosti žalostnega poguma, da je obisk ljudske šole težko obdačila! Takov sistem je deželi v prokletstvo. To je zlo, ki dalje rodi zlo! Zakaj — kakor že rečeno — posledica žalostnim gospodarskim razmeram kmeta v Istri je ta, da mnogokateri kmet občuti dolžnost pošiljanja otrok v šolo za — žrtev. A sedaj vprašamo: kje je pravica, kje je logika, da, kje je morala, ako se kmetu, ki komaj in s krvavim trudom vzdržuje sebe in svoje, na žrtev, v katero je prisiljen, nalaga trd davek?!

In tako dela oligarhija v Istri s svojimi šolskimi taksami. Da bodo čitatelji imeli malo pojma, kakov davek je to, naj jim povemo, da je sama občina kastavska plačala v šestih letih na šolskih taksah nič manj nego 78 tisoč K! Po vsi pravici je župan Jelusić v zaključku svojega poročila vzkliknil: „Bog odpusti grehe našim nasprotnikom, ki so nam napekli te nesrečne takse!“

Seveda se izgovarjajo gospodovalna gospoda, da so bili prisiljeni v to, ker dežela ne more zmagovati stroškov za ljudsko šolstvo! Taki izgovori pa ostanejo prazni dotlej, dokler bodo trosili deželne denarje za železnice, o katerih že naprej vedo, da bodo pasivne, dokler bodo iz gole ljubkovalnosti trosili tisočake na leto iz deželnih sredstev za srednje šole, ki so nepotrebne, kakor je nepotreben deželni gimnazij v Pazinu, in dokler bodo tisoče in tisoče, ki bi jih dežela lahko dobivala iz užitnine, puščali v žepe zasebnikov . . . potepuhov, da morejo ti poslednji tem svobodneje služiti — stranki, ščuvati narod in širiti nemoralno v njem!

Basta! Tu ni nikakega izgovora: šolske takse v Istri so v pogubo za gospodarsko stanje kmetov in v sramoto gospodovalni stranki! A sramujejo naj se tudi tisti činitelji, ki s svojim aparatom podpirajo — sovražnike omike, oligarhe s srednjeveškimi pohlepljenji!

„Edinost.“

Le v zdravem telesu biva zdrava duša.

(Dalje.)

Druga navadna učiteljska bolezen je bolan želodec. Želodec, kuhar človeškega trupla, je sicer eden najtrdnjših in žilavih organov našega trupla, kmalu se ne pokvari. Ako želodec zboli, je kmalu bolno in uničeno celo truplo. On se pokvari na različne načine, najlozje se ga pa uniči s težko prebavljivo hrano in z mirnim sedenjem. Kmetov želodec prebavi lahko najtežje jed, ker se kmet vedno premika na prostem čistem zraku pri delu. Želodec mladih ljudi je vztrajnejši kakor starejših; bolj ko se človek stara, tembolj peša moč želodcu. — Učitelji pokvarimo največkrat želodec s tem, da smo primorani uživati težko prebavljivo hrano in bivati ves dan med štirimi stenami v zadehlem, prašnem zraku. Premikanja nam nedostaja radi izpolnovanja naših stanovskih dolžnosti. Fižol, žganci, kisle zelje, mleko, jajca, kruh in krompir so navadna hrana učiteljev na kmetih, ker mesa ni dobiti povsod, tega imajo srečo zauživati le po mestih, trgih in večjih vaseh. Ta navadna kmetiška hrana je sicer za mlade ljudi, zlasti za kmeta prikladna, a za učitelja pa ni. Mesna juha z mesom, tupatam tudi pečenka in vsaj kozarec vina pri obedu bi morala biti za učitelja navadna hrana. Za trudopolno delo bi moral imeti tudi krepko zdravo hrano, ker drugače je bolezen neizogibna. A žal, mesa, pečenke in vina je nam nemogoče uživati pri sedanjih plačah, kaj takega si je mogoče privoščiti le o največjih praznikih v letu. — Da bi se rajniki kanonik Klun hranil samo s fižolom in žganci, bi gotovo bil o nas drugih misli. Navadna bolezen med nami je tudi živčna bolezen, nervoznost. Ta ni sicer toliko nevarna kakor prvi dve, vendar postane lahko tudi pogubonosna. Nervoznost si nakopljemo učitelji ponajveč v šoli. Nagajiva, živa, večkrat tudi hudobna šolska mladina in naporno delo v šoli provzročita oslabele živce. Nепrestano opominjanje med poučevanjem postane človeku nekaj tako zoprnega, da večkrat pri kaki otročji nerodnosti vzkipi v njem jeza, ki ima na naš organizem slabe vplive.

Takšni pojavi se godijo pri nas dan na dan; ni čudno, da prihajamo onemogli iz šole in da hiramo duševno in telesno. Na kmetih je v največ krajih uravnano šolsko obiskovanje radi paše tako, da je mogoče pasti odrasli šolski mladini dopoldne in popoldne, drugače bi bilo obiskovanje jako neredno in uspehi ničevi. Žrtvovati se morajo učitelji, opoldne pričeti šolo, da je do treh šole konec. Komaj je učitelj predpoldne v hitrici kaj zaužil, mora iti z neprebavljeno hrano v želodec na delo v šolo. Napor pouka, vedno opominjevanje, jeza, polen želodec, huda vročina, to so posebni balzami za zdravje učitelja-trpina. Po mestih in trgih učitelji ne vedo, kaj je paša, to dobroto poznajo le na kmetih. Kadar živčna bolezen krati človeku spanje, takrat je že opasno, pomagati si je treba, da ne nastopi kaka nevarna katastrofa. V tem slučaju vpliva jako blagodejno na naš organizem umivanje z mrzlo vodo po celem telesu.

Dosti jasno smo opisali svoje pogubonosne bolezni pri svojem trudapolnem delu. Naša vlada bi nam lahko pomagala, če bi hotela; žrtvovala naj bi nam nekaj milijonov mesto nenasitljivemu militarizmu in okreplila bi nas vse po vsi Avstriji duševno in telesno. No, mesto denarja smo dobili od te strani knjižico s poukom, kako naj se zatirajo škodljivi bacili zoper jetiko, in pljuvalnike, kamor naj pljuvamo ek-

skremente svojih bolnih pljuč. Čuden je ta ukaz! Zatrete, oziroma ovirati hočejo to nalezljivo in nevarno bolezen po šolah, cerkvah in drugod potom pljuvalnikov, a za socialno bedo ljudstva, ki je poglaviten izvirnik te bolezni, se ne zmeni nihče niti z najmanjšo besedo.

Dobili smo ukaz, poučevati šolsko mladino, kako se mora ovirati razširjevanje te bolezni, toda truda našega neumornega delovanja na mnoge naše pritožbe in prošnje se ne omeni tudi z nobeno besedo. Za delo nas vidijo, za plačilo pa ne. Rimljani so imeli prav, ko so karakterizirali naš stan, rekoč: „Kogar so bogovi zavrgli, so ga izvolili učiteljem.“ Vlada se ne zmeni za nas, dežela nima denarja za nas, občine se ne zmenijo za naše plačilo nič, mi pa naj pridno delamo in pokažemo lepe uspehe svoje pridnosti pri prazni mizi s praznim žepom, z bolno dušo in telesom. — Kakšnega pomena pa so ti emajlirani pljuvalniki za naše šole? Ako bo v vsakem kotu šole po en pljuvalnik, in če bi morali pljuvati šolski otroci edinole v pljuvalnike, kdo bo mogel potem poučevati v šoli? Otroci bi to kmalu obrnili v svoj prid, hodili bi pljuvat drug za drugim v pljuvalnik, učitelj jim tega ne sme prepovedati, v šoli nastane na ta način lahko dirindaj, da ne bo mogoče poučevati. Iz tega ne bo nič.

Opisali smo s tem pojasnilom glavne svoje telesne muke in bolečine pri izpolnovanju stanovskih dolžnosti. Svet nas sicer pomiluje radi našega trudapolnega dela, a s samim pomilovanjem in priznanjem nam je bore malo pomagano. Doslej nismo tako natančno kazali javnosti svojih kričečih razmer, ker smo vajeni trpeti, povedali smo le v pohlevni obliki, da se nam godi slabo in ravno z nami krivično. „Svaka sila do vremena“, pravi hrvaški pregovor. Tudi naše potrpljenje je priklopelo do vrhunca, povejmo sedaj vse, kar imamo na jeziku, da javnost zve natančno, kje nas žuli črevelj. Če bo to kaj pomagalo ali ne, imeli bomo vsaj zavest, da smo storili svojo dolžnost in da ne trpimo po svoji krivdi. Povedali smo doslej posredne vplive na naše zdravje a govoriti nam je še o neposrednih, ki so večkrat hujši od prvih.

Znano je, da je človeška duša v najtesnejši zvezi s telesom. Ako je telo bolno, ne morejo delovati tudi dušne zmožnosti normalno. Zaradi bolnega telesa so topi tudi dušni pojavi. S tem hočemo reči, da, ako učitelj boleha in hira zavoljo prenapornega dela, slabe hrane in velikega pomanjkanja, je nemogoče od njega pričakovati vestnega, natančnega in uspešnega sadu truda, ker s telesom je obenem bolna tudi njegova duša. Znano je, da je večkrat mogoče tudi obratno, namreč da je telo sicer zdravo, a duša je bolna, in ker je duša s telesom v najožji zvezi, zboli potem še telo. Tak obraten slučaj imenujemo neposredni vpliv na naše zdravje. Neposredni vplivi so večkrat hujši, nevarnejši in usodepolnejši za zdravje našega telesa od navadnih telesnih bolezni. Zato priporočajo zdravniki vsakemu resno bolnemu poleg navadnega miru tudi odstranitev vseh ovir razdražitve duha. Žalost, jeza, preziranje, sovrašтво, prepir, preiskave, velika skrb i. t. d. so zunanji vplivi na našo dušo, ki glojejo naše srce, da človek postane nesposoben za duševno delo, ker je ves razmišljen in misli vedno le na nasledke sprejetih neprijetnih dojmov. Ti zunanji neposredni vplivi niso sprejemljivi pri vsakem človeku enako, ker n. pr. sprejme eden kak vpliv z indiferentnim nasmehom, drugi sprejme ravno tega, škripajoč z zobmi in s prebledelim licem. Prvega imenujemo navadno flegmatika, drugega pa sangvika. Blagor flegmatikom v našem stanu, gorje pa sangvnikom!

Obe te dušni svojstvi imenujemo navadno individualnost; ne samo teh dveh, ampak mnogo drugih dušnih pojavov označujemo s tem izrazom.

Učitelji imamo jako težko nalogo pri poučevanju in odgoji, ker moramo natančno spoznati vsakega posameznega otroka individualnost in njegovo zmožnost, drugače je ves naš trud malo uspešen ali celo neuspešen. Ker ima pa vsak človek, torej tudi otrok, svojo prirojeno individualnost in dušno zmožnost ali talent, zato je to spoznanje za učitelja, zlasti začetnika, nekaj jako težavnega. Zlasti pri prenapolnjenih šolah gre to spoznavanje prav počasi od rok. Učitelj se mora znati ponižati globoko dol k otroškemu duhu in v njegovo govorjenje, znati mora torej govoriti in učiti v otroškem duhu, mora natančno poznati njihove šege in navade, nagnjenja k dobremu in slabemu, napake in vrline in sto drugih reči. Vsega tega se učitelj ne nauči v enem dnevu, tudi v enem letu ne, za to je treba mnogo let in mnogo proučevanja drugih izkušenih pedagogov. Ako učitelj ne pozna prav dobro otroške prirode in dušne zmožnosti, postane lahko otroški tiran, ker zahteva od njega znabiti s kaznijo in grožnjami to, česar otrok ne more storiti. Učitelj mora postati med otroki sam otrok po mišljenju, govorjenju in občevanju, ako hoče imeti povoljnih uspehov pri odgoji in iz posameznih predmetov. Zato je pa treba mnogo dela in truda, izkušenj in velikega potrpljenja. Kakšno plačilo pa imamo mi za svoje trudapolno, težavno in silno važno delo? Plačo imamo tako, da moramo živeti v največjem pomanjkanju; ne moremo se dalje izobraževati, ker nimamo sredstev za nabavo potrebnih knjig in časopisov; vrhutega imamo pravcato vojsko s starši otrok, ker jih nočejo redno pošiljati v šolo; vsak se čuje poklicanega nas in naše delovanje kritikovati, in še celo psovani in zmirjani smo večkrat. Vse to vpliva na naše sree, živce, dušo in telo kot najhujši strup. Če bi bil kdo še tak flegmatik, ga mora vse to pretresti do kosti, in če bi bil še tako zdrav, mora omahniti in zboleti, ker tega trpljenja ni konca.

Rekli smo, da bi bil učitelj pri pouku in odgoji tiran, ako bi zahteval, ker ne pozna otroške individualnosti in zmožnosti, to, česar otrok ni zmožen storiti. — Smelo trdimo, da se z nami ravna po tiransko, ker povemo kot zreli možje natančno in odkrito, da zahtevamo kruha za lačne želodce in onemoglo telo. Ne moremo več gledati dalje solz svojih žen in otrok radi silnega pomanjkanja, ker nam seka to bridke rane v sree, pod katerimi omaguje naša duša in telo. A naši kruhodajalci, ki imajo našo usodo v svojih rokah in poznajo prav dobro naše razmere, nam dajejo mesto kruha trd kamen s tem, da nalagajo z ironičkim nasmehom vedno več dela in odgovornosti. To nas grozno peče in boli!

Učitelj, ki je mnogo let z neumorno pridnostjo poučeval, se vedno vestno pripravljaj za pouk, se pridno ves čas po svoji zmožnosti izobraževal ter vedno žrtvoval vse svoje dušne in telesne moči za blagor šole in pri vsaki priliki tudi za narod, si je nabral tekom mnogih let veliko izkušenj. Na mah pozna otroško individualnost in zmožnosti, njemu postane poučevanje in odgoja veliko lažja in uspešnejša. Izkušnja ga je zmodrila, on je pravi pedagog in vreden imena učitelja. Osivel je v službi, rad bi na stara leta prišel iz samote med ljudi na kakšno primernejšo službo. Razpisana je služba v kakem trgu ali večji vasi, kjer je pošta, mesar, prodajalnica in sploh ugoden kraj za njegovo ovenelo truplo in izpriden želodec. Mož bi si rad privoščil lahke hrane, mesa za onemogli želodec. Vloži prošnjo in se gre predstaviti predsedniku

krajnega šolskega sveta. Kaj mu ta vrli predsednik zabrusi v obraz? „Prav žal mi je,“ pravi ta, „izbrali smo že drugega. Znano nam je, da ste tudi vi prosili k nam, a vsi pravijo, da ste za nas prestari. Domenili smo se za mladega in čvrstega učitelja, ki se nam je že tudi predstavil.“ Uboga učiteljska para! Le grudi naprej fižol in žgance s kislim zeljem, zaman se ti cedijo sline po mesu, ne boš ga jedel! In res, visoki deželni šolski svet je prezrl milo prošnjo starega, izkušenega učitelja, pravega pedagoga. Imenovan je oni, ki je bil prvi v ternu. — Pri nas so dobri, izkušeni in stari učitelji potisnjeni med staro šaro. Osiveli, stari učitelj si ne upa več nikamor prositi, ker ga nihče več ne mara. Da lažje prenese ta grozni udarec, vloži prošnjo za pokoj, ko bi lahko deloval še 10 in več let za blagor naroda in šole. Takšno postopanje se imenuje preziranje, ki vpliva uničevalno na dušo in telo. Takšne razmere se morajo korenito izpremeniti po zgledu drugih stanov. Pri duhovnikih, uradnikih in drugod povsod se ozirajo na starost in sposobnost, pri nas se pa starost prezira. To je barbarstvo!

(Dalje.)

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava.“

Dne 8. in 9. malega srpana t. l. se je vršila v veliki dvorani kr. moškega učiteljskega v Zagrebu izvanredna občna in 18. glavna skupščina „Saveza hrv. učit. društava“.

Poročati hočemo o tej skupščini tovarišev in tovarišic bratskega nam naroda po „Napretku“, ki prinaša obširno poročilo. Žal, da nam čas ni dopuščal, da bi se udeležili sestanka hrvaškega učiteljstva in tam osebno opazovali stanovsko gibanje med kolegi onkraj Sotle.

Na skupščino je došlo nad 500 učiteljev in učiteljic iz vseh krajev kraljevine. Bilo je pa navzoče tudi lepo število nadzornikov, in sicer sta prisostvovala zborovanju deželna šolska nadzornika Josip Stipetić in Anton Cuvaj ter okrajni (županijski) šolski nadzorniki Petar Maričić, Franjo Andres, Iso Vlavisavljević in Anton Vuković.

Nehote nam prihaja na misel dejstvo, kako se naši nadzorniki radi odtezajo „Zavezinih“ zborovanj . . .

Z lepim nagovorom je predsednik „Saveza“, Stjepan Basariček, otvoril skupščino. Iz tega nagovora naj pomenemo nekaj važnejših točk.

Po kratkem pozdravu pravi, da se boče današnja skupščina večinoma baviti z gmotnim stanjem učiteljstva. To ne zahteva bogvekaj, pač pa pravi: „Kruha našega svagdašnjega daj nam danas!“ Hrvaško učiteljstvo se do danes ni dosti potezalo za izboljšanje materijalnega stanja, temveč se večinoma le pečalo z idealnimi vprašanji ter ponajveč razpravljalo, kako povzdigniti omiko in znanje milega naroda in povečati naobrazbo svojega stanu. Idealnost hrvaškega učiteljstva je ne samo v domovini priznana nego tudi izven nje.

Da pa to ostane, se mora gledati na to, da si učiteljstvo ne zlomi duha pod brigo za vsakdanji kruh, brez katerega tudi najprostejši težač ne more opravljati svojega posla tako kakor bi moral. Najpoprej je treba živeti, šele potem se more misliti in delati za narod.

Sramota je, ako se v sedanjem veku najde kdo, ki učitelja sili ali mu priporoča, da se radi poboljšanja materi-

jalnega stanja loti poslov, ki niso v zvezi z njegovim poklicem ali ki ga bi poniževali. To ne le da ni prav, ampak tudi ni modro, ker se s tem odvrta učitelj od one zvišene naloge, ki jo bi v narodu mogel in moral izvršiti.

Lep primer za to, kako je treba ceniti narodnega učitelja in kako treba pripoznavati njegovo delo, nam je podal francoski narod. Znano je, kako je začetkom tega leta o priliki nekega napada na francosko učiteljstvo vstal francoski minister nauka, da brani svoje učiteljstvo, in kako je francoska zbornica s 500 glasovi proti enemu glasu sprejela predlog, da se vladne izjave odobrijo in vsemu učiteljstvu francoskemu izreče priznanje. *)

Uverjen sem, da bi tudi v našem narodnem zastopstvu ravno tako enoglasno in oduševljeno vse stranke votirale priznanje hrvaškemu učiteljstvu. V tem uverjenju me potrjuje tudi to, da so naše delo pred dvema letoma ob priliki proslave petindvajsetletnice „Saveza“ listi različnih političnih strank proslavljali z besedami najprisrčnejšega priznanja.

To je hrvaško učiteljstvo tudi zaslužilo, ker je vedno nastopalo in hoče tudi v bodoče vedno nastopati za blagor svoje mile domovine.

Da v tem plemenitem nastopanju ne zastanemo in ne podležemo, je treba krepiti svojo moralno moč. To pa storimo z združenjem. Temelj, na katerem smo dosedaj v tem smislu gradili, je zvišen in čvrst, potrebno je samo še zanaprej na njem graditi. Ako nam da Bog svoj blagoslov in ako bo vladala nad nami sloga, hočemo zgraditi zgradbo, ki bo v ponos narodu in posebej še učiteljstvu.

V popolnem prepričanju, da bo kdaj tako, kličem: Živio hrvaški narod, živelo hrvaško učiteljstvo!

Nato so se rešile še nekatere formalnosti in se je prešlo na razpravo: „Ureditev plače in pravnih odnosov ljudskošolskega učiteljstva na Hrvaškem in v Slavoniji.“

Referiral je o tem Vilko Popović, učitelj v Zagrebu.

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz logaškega okraja. (Okrajna učit. konferencija dne 8. julija 1903 v Cerknici). Ta dan se je vršila običajna vsakoletna okraj. konferencija v prijazni Cerknici pod predsedstvom c. kr. okraj. šol. nadzornika g. J. Thumè. Konferenciji je prisostvoval tudi g. c. kr. okraj. glavar Iv. Kremenšek.

Prva točka dnevnega reda je bilo poročilo o stanju šolstva, oziroma inšpeksijsko poročilo g. c. kr. okraj. šol. nadzornika. Poročilo je bilo vsestransko temeljito sestavljeno, kar priča, da je g. nadzornik v istini šolnik z dušo in telesom. Vendar bi si tu drznili nekaj pripomniti, kar naj bi se upoštevalo sploh pri vseh okrajnih učit. konferencijah. V prihodnje naj se opuste taka poročila, zakaj napake in vrline naj zve dotično učiteljstvo pri skupnih lokalnih konferencijah. Te konferencije naj se vrše po vsaki inšpekciji, bodisi po inšpekciji c. kr. okr. šol. nadzornikov ali pa c. kr. dež. šol. nadzornika. — Priporočljivo bi tukaj tudi bilo, da se k takim inšpeksijskim konferencijam povabi najbližje učiteljstvo sosednjih šol. In take konferencije bodo imele

*) O, moj Bog, kako je to na Slovenskem drugače.

Ured.

veliko več uspeha kakor pa dosedanje, vendar pa se mora pustiti tudi učiteljstvo do besede.

Mesto sumaričnega inšpeksijskega poročila c. kr. okraj. šol. nadzornika naj se postavi kako aktualno vprašanje iz pedagoškega sveta v pretres. Tu pa bi bilo dobro, da se določi več referentov kakor tudi koreferentov, katerih naloga bi bila, temeljito in vsestransko, a skupno pretresti dotično snov. Stvar bi bolj vlekla kakor še tako zanimivo sestavljeno poročilo. *)

Prihodnjo točko je tvoril praktični nastop iz računstva. Nalogo je kaj dobro rešil g. tovariš A. Šest iz Cerknice.

O določitvi podrobnega učnega načrta za ponavljalne šole sta poročala gdč. O. Leskovec iz Planine in g. J. Turk iz Dol. Logateca. V debato so posegli gg. P. Šilec iz Žirov, T. Schuler z Babnega polja, L. Perko iz Gor. Logateca, F. Juvanc iz Cerknice in Iv. Šega iz Dol. Logateca. Obveljal je predlog g. tov. Juvanca, da se ta podrobni učni načrt ne smatra nikakor kakor odobren učni načrt, po katerem se je strogo držati učiteljstvu, temveč ta načrt služi le kakor nekako navodilo, oziroma temelj, kjer se lahko še kaj skrči, oziroma razširi.

O stanju okr. učit. knjižnice je poročal v imenu knjižničnega odbora tov. g. J. Turk iz Dol. Logateca. Poročilo priporoča v nakup izvečine dosedanje naročitve poleg manjših izprememb. Iz računskega zaključka je razvidno, da je bilo dohodkov 520 K in stroškov 498.47 K, preostanka torej 21.53 K.

V stalni odbor so bili voljeni z vzklikom dosednji člani, namreč: gg. J. Benedek iz Planine, H. Likar iz Grahovega, P. Repič z Unca, Iv. Šega in Jos. Turk iz Dol. Logateca. V knjižnični odbor pa: gdč. E. Pehani, gg. Al. Pin, Iv. Šega, Jos. Turk iz Dol. Logateca in L. Punčuh iz Gor. Logateca.

Samostalni predlog je bil le eden. Tov. g. Davorin Tratnik iz Godoviča je predlagal, da naj se kupuje nekaj let za ves prispevek za okraj. učit. knjižnico le pedagoška dela, opuste naj se pa vse druge znanstvene publikacije toliko časa, da se popolni pedagoška literatura v knjižnici. — Debate so se udeležili: contra L. Perko, Iv. Šega in J. Turk — pro pa M. Kabaj iz Hotedršice in predlagatelj. Predlog je bil z veliko večino odklonjen.

Po odpeti himni je bila konferencija oficijalno sklenjena in pričela se je druga — želodčna konferencija pri g. de Schiavi. Ta konferencija se je izvršila popolnoma tiho — brez besednega kajenja, zakaj Stvarnik sam je postal toliko prozaičen, da nam je poslal rajši svoj mokri blagoslov v podobi debelih deževnih kapelj — misleč si: besede niso dejanja. —

Nekaj nas je presenetilo pri tej konferenciji. Naš finančni minister brez „portfelja“ v osebi g. c. kr. okr. šol. nadzornika nam je izplačal potnino po novem ukazu. Vsak konferenčar je dobil povrnjeno vozno pot do najbližje žel. postaje, od tu dalje vožnjo po železnici do Rakeka, a potem zopet vožnjo do Cerknice, in ravno tako nazaj. Prejšnja leta smo dobivali pa zaračunjeno oddaljo po kilometrih od stališča do kraja konferencije. Razlika torej pri mnogih precejšnja. Okrajšujejo nas vedno bolj, in čudno, da le pri ubogemu učiteljstvu tako vsestransko hranijo.

*) To je seveda subjektivno mnenje našega poročevalca. Mogoče je, da so drugi drugega mnenja. Nam se zdi, da so naša uradna zborovanja silno šablonska in da so se v mnogih pogledih že preživela. Vse je preveč slovesno-uradno, zato je mrtvo! Uredn.

Konferencije se moramo udeležiti; nanjo se je treba pripravljati z raznimi referati, a izgubljeni uradni dan moramo nadomestiti — no, in slednjič se nam še krajša tista majhna odškodnina. Dozdeva se nam, da prijadramo slednjič še tako daleč, da bomo morali še nekaj plačati zato, ker se bomo morali udeležiti konferencije. Na Kranjskem je vse mogoče!

C. kr. dež. šol. svetu pa priporočamo, da naj le ostane pri ravnokar označenem plačevanju vožnje, a zahtevamo pa, da nam preskrbi vrhutega še primerno dnevniko, kakor jo imajo ostali deželni uradniki.

Štajersko.

Iz laškega okraja.*) Uradna konferencija za učiteljstvo laškega okraja se je vršila dne 11. julija pod predsedstvom g. c. kr. okr. šol. nadzornika Gustava Voduška na Zidanem mostu. Obravnavala so se sledeča šolska vprašanja:

1. V koliko leži težišče otroške vzgoje v obitelji in mora ostati v nji? A kaj mora šola storiti, da podpira dobro obiteljsko vzgojo, pomanjkljivo in krivo pa deloma nadomešča?

2. Katere prednosti in pomanjkljivosti izhajajo iz Jungeve in biologične metode v prirodopisnem poduku?

3. Kako se naj šolski prostori snažijo, zračijo in kurijo, da pridejo sedanji higijenični in sanitarni predpisi do veljave?

Vsi referenti — Premešhak, Vole, Hribar, Plavšak, Jurko, Iglar, Kern in Četina — so rešili svoje naloge temeljito in z vidno ljubeznijo. Piece de resistance vsega dolgega dneva — konferencija je trajala od 8. zjutraj do 5. zvečer — je bil govor g. nadzornika. V jasnih in vznešenih potezah je nam razvil v tesnem okviru enournega govora ves učiteljski program, dotikaje se vseh učnih predmetov, posebno se oziraje na vzgojno stran našega dela. Nepristranski in izredno priljubljeni naš predstojnik je nam zopet doprinesel dokaz, da se čuti z nami v vseh težnjah enih misli, enega srca.

Značaj konferencije je bil nemški. To je zasluga večine referentov. Razen dveh, treh častnih izjem se ti rojeni Slovenci ne morejo ločiti od imenitne nemščine, in kakšne nemščine! Rajni Goethe bi se v grobu obrnil, ako bi slišal nemško govorjenje zlasti naših učiteljic in nadučiteljic, katerim se pri izgovoru vsake besedice pozna, da so Kranjice. Ko bi vedele, kako je to smešno! To bi se pravi Nemci muzali! Sicer pa je naše potrpljenje s to nemškutarijo pri kraju. Nastopili bomo z vso brezobzirnostjo tudi zoper ženske — javno in delali med ljudstvom in narodnim delavstvom, ki mora izročati svoje otroke takim izdajicam, da se iztrebi ta razvada. Celo pri sestankih z narodnim učiteljstvom se te „frajle“ in „frave“ ne sramujejo prodajati svoj „kuheltajč“. Za danes dosti, drugokrat več in po imenih!

Književnost in umetnost.

Prijatelj otroški ali darilo pobožnim šolarjem je, 27 strani obsezajoč, v prvi vrsti ljudsko-šolskim učencem namenjen molitvenik s cerkveno pesmarico. Tik kratkih mašnih, izpovednih in obhajilnih molitev so sledeče pesmi: Jezus male, Pred Bogom, Oče večni, Tebe molim, Tu v kruhu vse svetosti, Presveto srce, Marija mati ljubljena, Ljubezen do Marije, O brezmadežna, Marija pomočnica, Prelepa lilija, Sveti Alojzij, Sv. Ciril in Metod, Zahvalna, Papeška

*) Ta dopis je zadnjič po neljubi pomoti izostal. Prosimo oprostila! Priobčujemo ga pa neizpremenjenega, ker smo bili v to izrečno naprošeni.

Uredn.

himna, Cesarska pesem, Blagoslovna — torej izbire dovolj za šolsko cerkveno petje. V primeri z „Venčkom cerkvenih pesmi za šolarje“ se ta pesmarica odlikuje glede jezika, vsebine posameznih, na majhno število kitic skrčenih pesmi in pa tudi glede cene. Zato bo učiteljstvu kakor mladini ta pesmarica gotovo dobro došla. Izdal in založil jo je dr. Josip Somrek; dobiva se pri vseh knjigotržcih ter velja komad 10 h.

Vestnik.

Novi papež. Dne 4. t. m. je bil izvoljen novi papež. Poglavar rimsko-katoliške cerkve je sedaj bivši patrijarh v Benetkah, kardinal Jožef Sarto, ki se je izjavil, da se bo imenoval Pij X. Sedanji papež Pij X. se je rodil dne 2. junija 1835. l. kot sin preprostih staršev v Rieseu pri Trevisu.

Osebnosti na Kranjskem. Učitelj v Postojni g. Ludovik Fettich-Frankheim je imenovan nadučiteljem v Mokronogu. Stalno sta nameščeni učiteljica v Škocijanu gdč. Darinka Franke v Tomišlju in učiteljica v Gribljah gdč. Ema Zajec v Žužemberku. Na dosedanjih svojih službenih mestih so stalno nameščeni g. Fran Keržič v Žabnici, gdč. Ana Harbich v Št. Rupertu in gdč. Ana Vernik v Leskovcu. Premeščeni so: nadučitelj g. Josip Pavčič v Velikih Laščah kot učitelj na I. mestno deško ljudsko šolo v Ljubljano, g. Emil Adamič iz Zagorja v Kamnik, g. Josip Bezljaj z nemške deške ljudske šole v Ljubljani na II. mestno deško ljudsko šolo v Ljubljani, g. Josip Gregorin s Črnuč na Vič, g. Tscherne iz Gotenice v Spodnje Skrilje, gdč. Marija Praprotnik iz Vel. Lašč v Radeče in gdč. Pavla Zirer iz Buče v Krško. Na lastno prošnjo so bili vpokojeni: nadučitelj g. Ivan Gantar v Čatežu in g. Fran Papler v Borovnici ter učitelja gosp. Fran Gross v Matenji vasi in g. Martin Potočnik v Sori. — Učiteljica v Polhovem Gradcu, gdč. Roza Pirkovič, pride v Ljubečno na Štajersko.

† Prof. dr. Simon Šubic. Dne 28. pret. mes. je umrl v 73. letu svoje dobe v bolnici usmiljenih bratov v Gradcu vseučiliški profesor fizike in odlični slovenski znanstvenik dr. Simon Šubic, rojen v Poljanski dolini na Gorenjskem. Obilico njegovih znanstvenih, a vendar poljudno pisanih razprav sta priobčila v različnih letnikih „Ljubljanski Zvon“ in „Dom in Svet“, pokojni profesor pa je nameraval spisati večje slovensko znanstveno delo „Kosmos“, ki se morebiti nahaja v njegovi literarni zapuščini. Prof. dr. Šubic je bil vedno zvest sin slovenskega naroda in je z navdušenjem in velikimi uspehi deloval za kulturni napredek Slovencev. Pred leti je največji del znanega, s trdom in ščedljivostjo pridobljenega svojega imetja žrtvoval za napravo ustanove za slovenske dijake. Rajni Šubic je bil mož učene glave in plemenitega srca. Slava njegovemu spominu!

† Viljem Hallada, profesor nemščine na ljubljanskem učiteljskišči, je umrl po daljšem bolehanju dne 29. pret. mes. na Ponikvi ob južni železnici v starosti 47 let. Leta 1890. je bil urednik „Laibacher Schulzeitunge“. Na ljubljanskem učiteljskišči je služboval od leta 1889.

Izpremembe v šolskem nadzorstvu. Novi deželni šolski nadzornik kranjski g. Fr. Levec je prevzel ljudsko-šolski referat, deželni šolski nadzornik g. Fr. Hubad pa nadzorovanje srednjih šol. G. Peter Končnik, doslej nadzornik za srednje šole na Kranjskem, je poklican na Štajersko, kjer je sistemizovano novo mesto deželnega šolskega nadzornika, in sicer za slovenske ljudske šole.

Znamenje zistema! Ravnateljem dekliške meščanske šole v Celju je imenovan neki Otmar Pražak, dosedaj učitelj na deški meščanski šoli v Mariboru, ki vzlic svojemu slovanskemu imenu uči v šoli — kakor poroča „Südsteierische Presse“ — da Nemčija seza do Adrije, in ki pripoveduje učencem: „Tu je nemška ljubezen, tu so nemške batine.“ In dosledno temu: „Če ti nasprotnik založi en udarec, vrni mu dva!“ Na nekem predavanju o nemško-nacionalni vzgoji je menil govornik, da vsakega nemškega učenca treba v šoli

privesti do zavesti, da se je bati Nemcu le Boga in nikogar drugega. Ni dvoma: mož s takimi nazori in s tako vzgojevalno metodo je najprimernejši učitelj in pedagog za kraje, kjer so tako napete razmere kakor so ravno v Celju! Ni dvomiti na tem — po zistemu Koerber-Hartlovem, seveda. Zakaj ni dvoma — to pa po našem prepričanju — da je bil o tem imeovanju c. kr. deželni šolski svet štajerski v najlepšem soglasju z mišljenjem in srčnim čuvstvovanjem obeh ekscelenc. — „Deutschland bis zur Adria!“ Kdor se je preril do takega spoznanja, temu v sedanjih dobah države avstrijske nikakor ne more več izpodleteti.

Šolsko izvestje nam je poslalo tudi vodstvo štirirazredne ljudske in z njo združene obrtno nadaljevalne šole v Št. Vidu nad Ljubljano. Sestavil ga je nadučitelj in vodja Janko Žirovnik. V poročilu čitamo na prvem mestu životopis Andreja Bitenca, ki si je pridobil za šentvidsko šolo premnogo neminljivih zaslug. — Prejeli smo nadalje letno poročilo petrazredne ljudske šole in obrtno nadaljevalne šole v Postojni, ki ga je izdalo šolsko vodstvo.

Zahvala. Povodom odpošiljatve šolskega blaga tukajšnji šoli od strani cenjene „Narodne Šole“ je priložil g. Josip Petrič, tvorničar šolskih zvezkov v Ljubljani, 548 zvezkov razne vrste kot dar. Za ta znaten dar se v imenu uboge šolske mladine najiskrenejše zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici. Josip Ažman, nadučitelj.

Glas za slovensko šolo v Trstu. V zadnji seji mestnega sveta tržaškega je bil sprejet predlog, da se pri Sv. Ivanu na ondolni ljudski šoli ustanove italijanske paralelke. V imenu slovenskih članov mestnega sveta se je dr. Gregorin izrekel proti temu predlogu, ker te paralelke niso potrebne in ker ta ustanovitev pomeni krivico v mestu bivajočim Slovincem. Že leta 1884. je 1429 očetov vložilo prošnjo za ustanovljenje slovenskih ljudskih šol v okrožju mesta, l. 1894. pa je bilo dokazano število 854 učencev slovenske narodnosti v istem okrožju, dolžnih pohajati ljudsko šolo, ne da bi se tržaška občina do danes, to je po skoraj 20letnem neprestanem moledovanju in zahtevanju, čutila dolžno ustanoviti slovenske šole v mestu, utemeljuje ponovno odklonitev dotičnih zahtevanj s preprosto trditvijo, da slovenski mestni otroci lahko pohajajo ljudske šole v Rojanu, na Verdeli, v Škednju, v Barkovljah in celo — na Katinari, katera poslednja šola je oddaljena od mesta celih 3-90 kilom. Ako se noče ustanoviti slovenske šole v okrožju mesta za 854 učencev iz ravno navedenega razloga, bi pomenjalo brezdvomno krivico ustanovljenje italijanskih paralelek za število, še nedokazano, 200—300 učencev, kateri nimajo niti 1 kilometer poti od Sv. Ivana do bližnje šole v ulici Kandler. Treba je pa opomniti, da od 200 učencev, kateri, kakor se trdi, pohajajo otroški vrt na Verdeli, pripada velik del slovenski narodnosti. Omeniti je še, da glasom šolskih izvestij c. kr. ljudskih šol in privatne šole pri sv. Jakobu število slovenskih učencev v okrožju mesta znaša v šolskem letu 1902/3 blizu 1100, kateremu število je še dodati število slovenskih učencev, ki so prisiljeni pohajati italijanske ljudske šole. Ako glasom opetovanih sklepov tega mestnega sveta ni potrebna ljudska šola za več nego 100 slovenskih učencev ter se pošilja iste v šole, oddaljene skoro 4 kilometre, se ne more trditi, da je potrebna šola za 200—300 učencev, ki imajo na razpolaganje dobro urejeno šolo, oddaljeno komaj 1 kilometer.

Dobrotnik svojega naroda. Eden izmed največjih pesnikov današnjih dni, veliki Björnson, je dobil ob praznovanju osemdesetletnice svojega rojstva daril v znesku 21.000 K. Ves ta znesek je poklonil rodoljubni pesnik ljudskemu šolstvu, ker ve ceniti njega vrednost za povzdigo duševnega nivoa svojega ljubljenega naroda. Pri nas so rodoljubi radodarni ljudskemu šolstvu nasproti večinoma samo z lepimi besedami. Izjemo dela seveda naš „prijatelj“ doktor Šušteršič.

Koroško šolstvo. Gosp. A. Zopp, profesor v Črnovicah, je imenovan za profesorja na novem ženskem učiteljskišću v Celovcu. Svoji službi sta se odpovedali učiteljici R. Hill na Brdu in J. Javornik v Borovljah.

Listnica uredništva.

J. A. v Č. Vaš dopis priobčimo nemara šele prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1859.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Sori je stalno ali začasno oddati izpraznjeno mesto učitelja-voditelja z postavnimi prejemki.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjem uradu do 31. avgusta 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 31. julija 1903.

Št. 964.

Na mestni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani je stalno popolniti s početkom šol. leta 1903/4 mesto učitelja s sistemizovanimi prejemki. Pravilno opremljene prošnje je predlagati uradnim potom najkasnejše do 25. avgusta 1903.

Na nezadostno opremljene in zakasnele prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, 4. avgusta 1903.

Št. 1858.

Na trirazredni ljudski šoli v Borovnici je stalno oddati nadučiteljsko mesto, v slučaju pomaknenja tudi drugo učno mesto s postavnimi prejemki.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjem uradu do 31. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 31. avgusta 1903.

Št. 1667.

V krškem okraju se razpisujejo sledeče učiteljske službe s zakonitimi dohodki:

a.) Nadučiteljski, oziroma učiteljski službi na dvorazrednih šolah na Bučki in v Čatežu in eno učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Veliki dolini v definitivno, oziroma provizorično nameščenje.

b.) eno učno mesto na trirazredni ljudski šoli na Raki v provizorično nameščenje.]

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanem potu vlagajo tusem do 21. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 1. avgusta 1903.

Št. 879.

Na enorazrednici v Gribljah je razpisana služba učitelja-voditelja s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenje in je prošnje vlagati do 20. avgusta t. l. pri c. kr. okr. šol. svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 1. avgusta 1903.

Št. 1549.

Na petrazredni v Postojni je eno učno mesto učitelja stalno popolniti. Prošnje so predpisanim potom vlagati semkaj do dne 16. avgusta 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 1. avgusta 1903.

Z. 868.

An der zweiklassigen Volksschule in Obergnass wird die Oberlehrer und eine Lehrstelle mit den sistemisirten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 28. August l. J. in vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Gottschee, am 28 Juli 1903.

Št. 870.

Na štirirazrednici Franc-Jožefovi šoli v Črnomlju sta razpisani nadučiteljsko mesto, oziroma še eno moško učno mesto s postavnimi dohodki v stalno ali začasno nameščenje.

Prošnje je vlagati do 20. avgusta t. l. pri c. kr. okr. šol. svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 29. julija 1903.

Z. 1304.

An der dreiklassigen Volksschule in Grohslaschitz wird die Oberlehrerstelle mit den sistemisirten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 28. August 1903 im vorgeschriebenen Dienstwege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 1. August 1903.

Št. 1544.

Na enorazrednici v Matenji vasi je izpraznjeno učno mesto zopet popolniti. Prošnje so vlagati semkaj do dne 15. avgusta 1903. C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 31. julija 1903.

Št. 976.

Na petrazredni ljudski šoli v Toplicah-Zagorju je razpisano definitivno, oziroma provizorno mesto učitelja.

Učitelji, ki se kvalificirajo za pouk na nadaljevalnih obrtnih šolah, imajo prednost.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 4. avgusta 1903.

Št. 1889.

Na enorazredni ljudski šoli v Černučah je oddati izpraznjeno mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki stalno ali začasno.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjem uradu do 31. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 1. avgusta 1903.

Št. 409.

Štajarsko.

An der zweiklassigen in der dritten Ortsklasse stehenden Volksschule in St. Andrä ob Heiligenstein kommt die Lehrerstelle zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung.

Bewerber, bezw. Bewerberinnen um diese Stelle wollen ihre mit dem Reife-event. auch mit den Lehrbefähigungszeugnisse und dem Heimatscheine belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis Ende August 1903 an den Ortschaftsrat in St. Andrä ob Heiligenstein, Post Wölan, leiten.

Bezirksschulrat Schönstein, am 24. Juli 1903.

Der Vorsitzende: Čapek.

Eno leto učitelj v hribih.

Izkusil J—n.

(Dalje.)

Ob jutrih sem imel po ne ravno stari kranjski navadi kavo. Da ne bi postal nervozen pri svojem težavnem poslu, sem vselej pridejal polovico knajpove. Sladkorja je moralo biti vedno dovolj pri hiši. Dosti drugih grenkosti sem imel, vsaj kava naj bi bila sladka. Mleko mi je dajala Lešnikarica, tista žena, pri kateri je smreški župnik zvedel vse novosti te okolice. Nji se je imel Polh zahvaliti, da je vedel, kdo je liberalec in kdo klerikalec.

Kako je bilo pa s kosilom? Kaj ne, pouk trpi do poldne in se začne ob 1. uri. In jaz naj bi bil v eni uri skuhal, se najedel in črepinje pomil in obrisal!? Takrat kaj takega še ni bilo mogoče in sedaj tudi menda še ni. Obe roki si pa umijem, če je šola res trpela. Pred 9. uro sem v štedilniku dobro zakuril, nalil v lonec vode in del meso kuhat. V lonec sem vrgel tudi malo peteršiljčka (ne: Peteršiljčka!), narezal vanj kak korenjček ali krompirček. Da je juha dobila lepšo barvo, sem del v lonec tudi malo žefrana. Ob 10. uri sem ogenj popravil, in če je bilo treba, vnovič zakuril. Ob 11. ali pol 12. uri pa sem končal s poukom, da sem si v naglici pripravil kako prikuho. Za prikuho sem imel krompir, sladko repo, riž ali fižol. Kisle repe ali zelja nisem poznal. Na kako omako pa niti mislil nisem. Dragim čitateljem je znano, da se da krompir napraviti kaj različno. Nočem imenovati imen vseh teh vrst, da ne pridem v zagato. Praktiška stran pa vedno bolje služi kot teoretiška. Zmleka

sem vselej posnel smetano, da sem jo imel za zabelo ali kake štruklje. Utegnete si misliti, da sem se pri tem obračal Bog ve kako nerodno kakor bi se cerkovnik, če bi ga postavili pred šolske otroke. Res je bilo v začetku tako, in bil sem vreden pomilovanja. Ali vsake reči se privadiš, če se z njo ukvarjaš vsak dan, kakor se paglavec privadi palice, če vsak dan dobi batine. Tudi jaz sem prišel kmalu v tir in sčasoma sem se kretal okolo štedilnika kaj spretno, bel predpasnik okolo pasu. Prosim, zakuriti ne ume dobro vsaka kuharica. V svoji togoti mrmrajo te ženske, ker morajo iznova zakuriti. „Ob, je že zopet pokrepalo! Da bi te zlodej vzela!“ Tako se jeze te kuharice. Jaz sem pa mojster v tem.

Tedaj juha, meso in prikuha je bilo moje najnavadnejše kosilo. Pa menite, da si nisem časih kaj boljšega privoščil? S kako pašteto, torto, oprazeno piško, piško v frikasè ali frikando, lutriš-vandeljci, ragu-krafeljci ali s kako enako jedjo seveda si nisem mogel postreči, vendar pa sem si ustvaril kako jabolčno močnato jed, smetanaste štruklje ali kaj podobnega. Spominjam se, da je bila prva jabolčna močnata jed neslana, pa šele Gričar je prišel na to, da sem jo pozabil soliti. Da pa ta jed vkljub temu ni bila prenapačna, priča pač najbolj dejstvo, da sva jo v kratkem času vso spravila pod klobuk. Drugi dan sem napravil zopet tako močnato jed. Nisem je pozabil soliti. Pevabil sem Gričarja in pokončala sva jo brez kritike. Pri tem pa mož ni pozabil pohvaliti svoje žene in še posebno starejše hčerke, kako izvrstno umeta delati močnate jedi. Kadar je bilo še kaj časa, sta sledili kosilu sadje in črna kava. Če sem začel s poukom četrt ure prepozno, nič zato. Zato sem ga pa malo „nategnil“ čez predpisani čas in — mirna Bosna!

Za večerjo navadno nisem imel Bog ve kaj imenitnega. Če sem imel mesa, sem naredil kako bržolo s čebulo ali česnom ali pa biftek. Zraven so prišle večkrat krompirjeva salata ali kuhane suhe češplje, potrosene s cukrom. Če pa mesa ni bilo, je bilo malo težavneje, no, pa svet se ni zato podrl. Potem so prišla na vrsto ocvrta jajca ali kar si že bodi.

Nekoč sem obolel. Bilo je v četrtek. Ležal sem ves dan in tisti dan nisem videl človeka. Kmalu sem uganil vzrok tej bolezni. Prejšnji večer ni bila mlečna kaša dobro kuhana. Seveda zato tudi ni bila prav okusna, akoravno je nisem pozabil soliti. Tudi to me je izmodrilo in odslej sem pazil, da je bilo vse dobro kuhano. (Dalje.)

Prošnja.

Okolo leta 1850. je izdal Janez Levec, tedaj učitelj v Trstu, lep opisje z uvodom (starejša izdaja). Naše uredništvo to lep opisje nujno rabi. Kdor ga ima, ga vljudno prosimo, naj ga pošlje. Po porabi mu ga vrnemo. Dobiti ga bo nemara najlažje v kaki knjižnici.

Uredništvo „Učit. Tovarša“.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.